

Соціальна безпека

З метою приведення у відповідність до сучасних вимог розвитку доктрини соціального, трудового права та права соціального забезпечення, пропонуємо розглянути питання про затвердження нової комплексної, міждисциплінарної, спеціалізації «Соціальна безпека» на міжкафедральному рівні, що включає ряд складових до неї спецкурсів.

Стрімкий розвиток суспільних відносин вказує на необхідність перегляду соціальних прав в правовій доктрині України, їх дії та забезпеченості у національному законодавстві з огляду на євроінтеграційні процеси та стандарти. Адже функціональна роль доктрини соціального повинна бути настільки ефективною, наскільки б методологічно сприяти оцінці стану соціальних прав, режиму їх правового регулювання, вибудовувавши при цьому чітку модель у механізмі виявлення ризиків, долання прогалин та правових аномалій, як і повноцінного правового забезпечення охорони і захисту соціальних прав.

Водночас, забезпечення національної безпеки нерозривно пов'язане із людським потенціалом. А кризовий стан соціальних прав та рівня життя в Україні вказують вже безпосередньо на проявлення проблеми національного характеру, маркуючи проблему на рівні національної безпеки. Адже основу соціальної стабільності в державі складає соціально захищене суспільство. Без нього, нівелюється не тільки роль та значення людини, але і захищеність держави, нівелюється сутність та її функціональна спрямованість, адже зникає потреба у обороні держави. Вслід за цим, наявність значного масиву неузгодженого без системного соціального законодавства, стагнація кодифікаційних процесів, неординарність та непослідовність судової практики, збільшення чисельності соціально-вразливих верств населення, все це вказує не лише на соціально-економічну незахищеність та соціальну слабкість нашої держави, а також і на необхідність кардинального реформування сфери соціальної безпеки в євроінтеграційних умовах шляхом вироблення принципово нової моделі концепції соціальної безпеки, модернізації соціальної політики в сфері соціальної безпеки.

Варто враховувати і те, що проголошення стратегічного політичного курсу України в напрямку інтеграції до Європейського Союзу, розставляння акцентів саме на умовах безпеки, вказує на зміну державних пріоритетів стосовно майбутнього розвитку країни, що і спонукає до нагальної потреби дослідження проблем соціальної безпеки, вивчати трансформаційні процеси, що відбуваються в умовах європейського простору.

Нині ж, розвиток доктрини трудового та соціального права торкається питань, які пов'язані із розробленням а дослідженням ряду комплексних проблем (зачасту міждисциплінарних; та навіть загальних, які вже не можуть сприйматися та вирішуватись вузько – до прикладу з огляду на розвиток соціального права як комплексної галузі права), що націлені на додання: різних форм зловживань правом виявленням, прогнозуванням та усуненням ризиків у соціальному праві (не тільки в трудовому, алей в житловому, сімейному, деяких інститутах цивільного права, земельного та екологічного права тощо), правових обмежень через призму необхідності дотримання балансу приватних та публічних інтересів в соціальному праві, визначення меж втручання у сферу діяльності приватного/соціального життя людини, визначення пріоритетних напрямків правообмежень, недопущення дискримінації, боротьби із мобінгом, антиконкурентних умов, зрештою, необхідності забезпечення дотримання антикорупційного законодавства, усунення правотворчих проблем локального рівня в нормотворчій діяльності, а також, що не менш є головним – забезпечення соціальної справедливості, функціонального соціального призначення трудового права тощо.

Саме такі напрямки розвитку правової доктрини трудового та соціального права стали правовою реальністю, викликами для врегулювання, а тому спонукають на утворення єдиного концепту моделі соціальної безпеки у формі навчальної дисципліни, як і навчальної спеціалізації. Очевидно, що ця новоформована модель, за своєю ідеєю спрямована насамперед на належне правове регулювання трудової діяльності за ЄС стандартами, бо покликана забезпечити охорону та захист соціальних прав, балансування соціальних стандартів, забезпечення потреб та функцій демократичного суспільства.

За таких обставин, запровадження додаткової спеціалізації у формі «Соціальна безпека», надало б можливість якісно, комплексно та із врахуванням перманентних проблем та викликів соціального, трудового, господарського та конституційного права; готувати спеціалістів під призмою розуміння глибинних процесів управління ризиками та кризовими станами у соціальному праві, розуміння безпекових конструкцій, посеред яких: права на безпеку/як колективного так і одноособового; філософії безпеки; соціальної безпеки; визначення місця феномену безпеки у системі забезпечення антикорупційної політики та ідеології, державної та національної безпеки тощо.

Спеціалізація, яка пропонується до запровадження, ґрунтується на аналізі правового регулювання безпекового законодавства, правової доктрини, службової діяльності в Україні та іноземних країнах, що зрештою узгоджується з напрямками паспортів наукових досліджень за спеціальностями: 12.00.01. – теорія права та історія права; 12.00.02 – конституційне, муніципальне право; 12.00.03 – цивільне право та цивільний процес, сімейне право, міжнародне приватне право; 12.00.04 – господарське право, господарське-процесуальне право; 12.00.05 – трудове право та право соціального забезпечення; 12.00.07 – адміністративне право та адміністративний процес; 12.00.12 – філософія права; із домінуванням та концентрацією в спеціальності – 12.00.05.

Практичне значення запровадження відповідних спецкурсів цієї спеціалізації цілком корелюється з основними напрямками професійної діяльності юриста, який планує присвятити себе захисту та охороні соціальних прав у різних сферах правового регулювання, інституціях тощо, адже будь які правовідносини – це насамперед соціальні відносини. А відтак, спецкурси за даною спеціалізацією («соціальна безпека») охоплюються такими конкретними комплексними та міждисциплінарними напрямками як от:

(1) Конституційно-правове регулювання соціального права в Україні

Навчальний предмет передбачає вивчення та закріплення знань про теоретичні та практичні основи захисту конституційних соціальних прав людини і громадянина в Україні. Вивчення специфіки дії та реалізації положень Рішень Конституційного Суду України щодо основних соціальних прав.

(2) Стратегія управління соціальною безпекою в господарсько-правовій сфері

Дисципліну присвячено вивченню питань соціальної безпеки в господарсько-правовій сфері. Особливу увагу приділено локально-правовому рівню забезпечення соціальної безпеки суб'єктом господарювання, а також практичним аспектам розробки необхідних локально-правових актів. Вивчається весь спектр правового забезпечення діяльності суб'єкта господарювання: від планування (короткострокового та довгострокового), прогнозування ризиків та управління ними, упередження негативних наслідків в рамках соціально-орієнтованої політики та ін.

(3) Антропологія соціального права

Навчальна дисципліна спрямована на засвоєння основних підходів до виявлення та аналізу антропологічних змін у соціальному праві, які перманентно відбуваються в онтологічній та аксіологічній площині, утворюючи процеси динаміки в його інститутах, режимах правового регулювання, системі соціального права, механізмів у сфері забезпечення соціальної стабільності та соціальної захищеності громадян на тлі перманентних соціально-екологічних ризиків, загроз та небезпек, як от: міграційних процесів, урбанізму, пандемій, складних життєвих обставин, воєнного стану, чи то у випадку втрати контрольної функції державою за соціальною безпекою. Завдяки цьому, навчальна дисципліна спрямована на окреслення секторальних проблемам, де відстежується динаміка змін у кон'юнктурі соціального права. Відтак дисципліна «антропологія соціального права», надає можливість сформулювати у студента чітке аналітичне правове мислення стосовно оцінки ключових проблем, які мають тенденцію до змін, а також для визначення правозастосовчої та право-прогностичної роботи юриста із маргіналізованими суспільствами та уникнення їх розвитку у перехідні періоди права та держави.

(4) Методологічні аспекти управління ризиками в соціально-правовій сфері

Навчальна дисципліна зорієнтована на засвоєння роботи із юридичним інструментарієм необхідного для виявлення, аналізу та управління ризиками в соціально-правовій сфері. Зокрема на системному рівні дії права: в інститутах, режимах, правовідносинах, нормах права, тощо. Зокрема: щодо методології виявлення, прогнозування, оцінки та правового забезпечення соціально-екологічних, соціально-економічних, соціально-трудова, соціально-демографічних, тощо ризиків в Україні; вивчення правової природи феномену ризику як соціально-правового феномену. Отож дана навчальна дисципліна представлена як методологічна модель управління ризиками в соціально-правовій сфері щодо комплексного засвоєння функціональних спроможностей соціального права управління ризиками, забезпечення стабільності соціальної безпеки щодо (а)збереження трудового потенціалу, (б)збереження соціальної спроможності дії соціальних норм у різних галузях права; (в)методологією управління та нейтралізації правом кризових явищ та тенденцій на локальному, глокальному та глобальному рівнях, правозастосуванні, праворегулюванні тощо.

(5) Теорія соціальної безпеки

Представлений навчальний предмет спрямований на засвоєння вчення про безпеку права та безпеку у праві, права на безпеку, принципів та мети забезпечення безпеки, режимів безпеки та їх особливостей, механізмів забезпечення безпеки у соціальному праві. Зокрема, навчальна дисципліна закріплює доктринальні вчення щодо концепції безпеки в соціальному праві, яка надає можливість забезпечити правове регулювання із безпосередніми об'єктами правової охорони соціальною безпекою щодо: людини, суспільства, окремих соціальних груп; забезпечення стабільності дії соціально-правових норм, соціально-правових цінностей, соціально-правових відносин, соціальних прав, соціальних інтересів, соціальних обов'язків; забезпечення реалізації соціально-правових гарантій, виявлення соціально-правових наслідків та застосування соціально-правових санкцій тощо.

(6) Стратегія управління соціальною безпекою в державному та недержавному секторі

Навчальний предмет зорієнтований на засвоєння основних підходів реалізації правової політики управління соціальною безпекою в державному та недержавному секторі, заснованої на okreśленні та реалізації стратегічних цілей по стабілізації державно-правової політики у зовнішніх та внутрішніх зносинах в ході євроінтеграції, пост-євроінтеграції; стратегії управління в кризові періоди державного та недержавного сектору (релокації бізнесу, забезпечення стабілізації міграційних процесів воєнного та пост-воєнного періоду); стратегії управління та збалансування медіаційних процедур у випадку колективних трудових спорів та конфліктів у державному та приватному секторі (робота із Національною службою посередництва та примирення; страйків, локаутів; охорони та захисту трудових прав працівників тощо); особливостей забезпечення стратегії управління соціальною безпекою в державному та недержавному секторі на де-окупованих територіях.

(7) Концептуальні засади обмеження соціальних прав

Навчальний предмет спрямований на вивчення та засвоєння юридичних проблем феномену обмежень правом у соціальному праві. Зокрема, стосовно: юридичної природи обмежень у соціальному праві; понятійного апарату правових обмежень у соціальному праві; особливостей обмежень соціальних прав (форма, зміст, обсяг, принципи); каталогізації соціальних прав які можуть бути обмежені правам та ті, які не можуть бути обмежені правом та їх характеристика; наслідків обмеження соціальних прав; режими обмеження соціальних прав. Навчальна дисципліна утворює комплексні передумови для правозастосування обмежень у різних галузевих дисциплінах та соціальному законодавстві (трудового, житлового, сімейного, цивільного, екологічного права).

(8) Проблеми юрисдикційних форм захисту соціальних прав

Навчальна дисципліна передбачає вивчення та засвоєння концепції захисту соціальних прав. Зокрема передбачено засвоєння навчального матеріалу стосовно соціальних прав які підпадають під правову охорону; вивчення інституту захисту

соціальних прав процесуальної юридичної конструкції; засвоєння вчення про предмет та підстави захисту соціальних прав, форми та способи захисту соціальних прав. В навчальній дисципліні подаються до засвоєння питання про можливі проблеми захисту соціальних прав в євроінтеграційних умовах. Також, навчальна дисципліна спрямована на вивчення міжнародно-правових передумов захисту соціальних прав та процесуальних стандартів, які покликані забезпечити орієнтир захисту соціальних прав на національному рівні; вивчення особливостей захисту соціальних прав ЄСПЛ та деякими країнами ЄС; засвоєння особливостей матеріально-правових та процесуально-правових критеріїв захисту соціальних прав у деяких категоріях судових справ та щодо певних категорій осіб. Зрештою, навчальний предмет надає можливість комплексно підійти до вивчення та засвоєння концепції захисту соціальних прав.

(9) Нормотворчі особливості кодифікації та систематизації соціального законодавства

Навчальний предмет представлений як курс вивчення проблем кодифікації та систематизації соціального законодавства, проблемам визначенням та дії охоронних та безпекових норм, їх структури та елементів. Зокрема аналізу особливостей структури та змісту Проекту Соціального кодексу України; Проекту Кодексу соціальної безпеки України; Проекту Закону України «Про соціальну державу». Навчальна дисципліна також передбачає вивчення та засвоєння методології нормотворчості шляхом внесення змін до чиненого соціального законодавства з урахуванням Директив ЄС, норм Міжнародного публічного права, права ЄС, судової практики ЄСПЛ. Одночасно, навчальна дисципліна подає матеріал для засвоєння навиків нормотворчості соціальних норм права на локальному рівні, договірному рівні.

(10) Проблеми правового регулювання соціально-екологічної безпеки в Україні

Навчальний предмет спрямований на вивчення та засвоєння основних напрямків правового регулювання соціально-екологічної безпеки в Україні у трилогічному контексті: філософії та теорії права, екологічного права, трудового права. Зокрема стосовно концепції та моделей, які забезпечують основні підходи до праворегулятивної діяльності у цій сфері з орієнтуванням на сталий розвиток суспільства.

(11) Інформаційні технології в соціальному праві

Навчальна дисципліна зорієнтована на засвоєння знань про реалізацію соціальних прав за допомогою механізмів роботи інформаційних систем та технологій при наданні соціальних послуг (додаток «Дія», «Електронна держава», «Електронний суд» тощо), а також механізмів охорони і захисту соціальних прав, завдяки особливостям електронних версій, копій документів, збереження інформації тощо.

(12) Міграційні процеси та працевлаштування у країнах ЄС.

Навчальна дисципліна зорієнтована на вивчення основних питань, які пов'язані із проблемами міграційних процесів (соціальної міграції, трудової міграції, внутрішньо переміщених осіб, біженців, зовнішньо переміщених осіб, осіб, у яких виникло право на тимчасовий притулок тощо). Зокрема, ненавчальна дисципліна передбачає засвоєння основних соціальних та трудових прав, інтересів та обов'язків згідно міжнародних та національних документів; проблеми працевлаштування та трудової адаптації, соціалізації в середовище національного чи то іноземного правопорядку.

Завдання, які вирішує запровадження спеціалізації:

- поглиблення знань основних категорій що стосується сфери стратегії управління державно-правовим та приватно-правовим сектором соціальної безпеки;
- формування знань студентів щодо основних практичних проблем правового регулювання сфери безпеки права;
- вироблення у студентів умінь самостійно оцінювати ризики національній та державній безпеці, проводити відмінність від громадської та соціальної безпеки, забезпечувати їх управління у ризиках та кризових станах на підприємствах, установах та організаціях усіх форм власності, а, зокрема, протидії міграції, кадрового «голоду», усунення корупційної та службової залежності, запобігання проблем із мобінгом, вчасного забезпечення гідної праці тощо ;
- працювати з першоджерелами, спеціальною юридичною літературою, міжнародно-правовими безпековими актами, законодавством;
- розширення правового світогляду студентів при застосуванні актів національного законодавства та безпекових процесів в праві, в політиці, в суспільстві;
- отримання навичок застосування норм права для вирішення проблем забезпечення безпосередньо соціальної безпеки;
- набуття практичних вмінь з основ нормотворчої роботи як складової нормативно-правового аспекту забезпечення законності та дії права в соціальних інституціях;

- підвищення рівня правосвідомості та правової культури студентів, що беруть участь у навчальних наукових програмах за кордоном;
- виховання у студентів шанобливого ставлення до прав і свобод населення, вміння їх захищати на основі національного законодавства і міжнародно-правових актів;
- формування навичок креативно та нестандартно мислити.

Очікувані результати. Вивчення спецкурсів за спеціалізацією дозволить студентам пізнати і зрозуміти основні теоретичні та практичні проблеми правового регулювання національної, державної, соціальної та суспільної безпеки та іноземних країнах.

В результаті вивчення спецкурсів спеціалізації студенти будуть:

Знати:

- доктринальні положення та безпекове законодавство в правовому регулюванні;
- практику застосування норм національного законодавства про національну та державну безпеку, антикорупційне законодавство при регулюванні трудових відносин міжнародного права;
- прикладні основи нормотворчо-експертної діяльності;
- забезпечувати баланс приватних та публічних інтересів;
- застосовувати право обмежувальні заходи;
- виявляти та усувати різні форми дискримінації;
- забезпечувати межі втручання у сферу особистого життя людини;
- виявляти пріоритет одних прав над іншими при реалізації право обмежувальних заходів;
- забезпечувати в комунікаційних процесах стабільність, прогнозованість та фактичність, сприяти вирішенню конфлікту у передбачений законом спосіб;
- при прийнятті управлінських рішень забезпечувати належну пропорційність, обґрунтованість, правомірність;
- забезпечувати в межах умов безпеки належну транспарентність прийнятих рішень;
- практику застосування законодавства в Україні;

- особливості правового регулювання праці в іноземних країнах;
- забезпечувати належні форми юрисдикційного та неюрисдикційного механізму захисту соціальних прав, сучасних форм матеріального та побутового забезпечення.

Вміти:

- виявляти правові проблеми практичної реалізації законодавства, знаходити шляхи їх вирішення;
- протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам державній, національній та соціальній безпеці;
- якісно взаємодіяти у комунікації із державними органами влади, відстоювати державницьку позицію безпеки;
- готувати обґрунтовані наукові висновки, пропозиції, аналітичні матеріали, проекти нормативно-правових актів із вдосконалення законодавства України та практики його застосування;
- надавати фахові юридичні консультації, висновки тощо з конкретних справ щодо вирішення спорів з урахуванням вимог міжнародно-правових актів;
- захищати права громадян України, у тому числі, й в міжнародних судових інстанціях;
- популяризувати серед населення законодавство України.

Вибірковий блок ОР «Магістр» «Соціальна безпека»

Назва дисципліни	Семестр	Екзамени	Заліки	Кредити	Всього годин	годин навч. занять	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Конституційно-правове регулювання соціального права в Україні	3	1		3.0	90	28	14	14	62
Антропологія соціального права	2	1		3.0	90	28	14	14	62
Стратегія управління соціальною безпекою в господарсько-правовій сфері	2	1		3.0	90	28	14	14	62

Методологічні аспекти управління ризиками в соціально-правовій сфері	3	1	1	4.0	120	38	24	14	82
Теорія соціальної безпеки	3	1	1	4.0	120	38	24	14	82
Стратегія управління соціальною безпекою в державному та недержавному секторі	3		1	4.0	120	38	24	14	82
Концептуальні засади обмеження соціальних прав	2		1	3.0	90	28	14	14	62
Проблеми юрисдикційних форм захисту соціальних прав	3		1	3.0	90	28	14	14	62
Нормотворчі особливості кодифікації та систематизації соціального законодавства	2		1	3.0	90	28	14	14	62
Проблеми правового регулювання соціально-екологічної безпеки в Україні	2		1	3.0	90	28	14	14	62
Інформаційні технології в соціальному праві	2		1	3.0	90	28	14	14	62
Міграційні процеси та працевлаштування у країнах ЄС	3		1	4.0	120	38	24	14	82
Всього:		5	7	40.0	1200	376	208	168	824